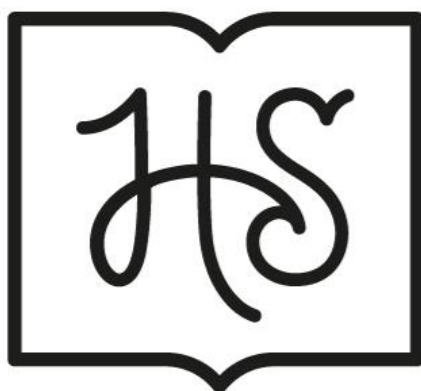

HISTORIA SCHOLASTICA

2/2017

Ročník / Volume 3

Praha / Prague 2017

Historia scholastica

Č. / No. 2/2017

Roč. / Vol. 3

Redakční rada / Editorial Board

Vedoucí redaktor / Editor-in-chief: doc. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D. (Technická univerzita v Liberci)

Zástupce vedoucího redaktora / Deputy Editor: PhDr. Markéta Pánková (Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského v Praze)

Prof. PhDr. Milena Lenderová, CSc. (Univerzita Pardubice)

Prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc. (Univerzita Pardubice)

Doc. PhDr. Růžena Váňová, CSc. (Filosofická fakulta University Karlovy v Praze)

Doc. Mgr. Jaroslav Šebek, Ph.D. (Univerzita Karlova v Praze a Akademie věd ČR)

PhDr. Dana Kasperová, Ph.D. (Technická univerzita v Liberci)

Mgr. Magdaléna Šustová (Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského v Praze)

Mezinárodní redakční rada / International Editorial Board

Prof. PhDr. Jaroslav Pánek, DrSc., dr.h.c. (Historický ústav Akademie věd ČR)

Prof. Dr. Jürgen Oelkers (Emeritus Professor Universität Zürich)

Prof. Dr. András Németh (Eötvös Loránd Tudományegyetem Budapest)

Prof. Dr. Simonetta Polenghi, Ph.D. (Università Cattolica del Sacro Cuore Milano)

Prof. Dr. Andreas Hoffmann-Ocon (Pädagogische Hochschule Zürich)

Prof. Dr. Edvard Protner (Univerza v Mariboru)

Prof. Dr. Eva Matthes (Universität Augsburg)

Prof. Dr. Dr.h.c. Ehrenhard Skiera (Univ. Prof. a.D. Europa-Universität Flensburg)

Prof. PhDr. Blanka Kudláčová, Ph.D. (Trnavská univerzita v Trnavě)

Prof. Dr. Gerald Grimm (Universität Klagenfurt)

Prof. Andreas Fritsch (Deutsche Comenius Gesellschaft)

Dr. Marta Brunelli, Ph.D. (University of Macerata)

Výkonný redaktor / Executive Editor: Mgr. Karel Ouroda, Ph.D., Mgr. Lucie Krausová (Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského v Praze)

Vydavatel / Publisher:

Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského

Valdštejnská 20, 118 00 Praha 1, www.npmk.cz

IČ 61387169

ISSN 2336-680X

Časopis Historia scholastica vychází 2x ročně.

Toto číslo vyšlo 31. prosince 2017.

Časopis **Historia scholastica** je zařazen do mezinárodních vědeckých databází Ulrich's a EBSCO.

Obsah

ÚVODNÍK	1
Tomáš KASPER Markéta PÁNKOVÁ Dana KASPEROVÁ	
STUDIE:	3
K antickým kořenům pojetí humanity (<i>Humanitas</i> před Komenským) Martin STEINER	
Pojetí humanity v edukační koncepci J. A. Komenského jako příspěvek k lidské budoucnosti Jana PŘÍVRATSKÁ a Vladimír PŘÍVRATSKÝ	17
Vznik obchodní akademie v Kolíně a výstavba reprezentativní budovy Hana ŠLOUFOVÁ KUČEROVÁ	23
Polské školství regionu Těšínského Slezska v 19. a na počátku 20. století Lucie ZORMANOVÁ	42
Úsilie o zachovanie akademickej autonómie na Slovenskej univerzite v období Slovenskej republiky 1939–1945 Janka ŠTULRAJTEROVÁ	54
Výchovná činnosť saleziánok na Slovensku 1940–1990 Adriana SARKÖZYOVÁ	69
K významu sdílení osobní minulosti pro narativní identitu Magda NIŠPONSKÁ	79
VARIA:	95
Vzpomínky Vojmíra Srdečného na studentské oběti nacismu	
Pavel Kohn a jeho vzpomínky na vzdělávání v období protektorátu a v době poválečné	98
Svědectví holocaustu – vzpomínky Helgy Hoškové	102
Těžké roky v gulagu a návrat do vlasti. Vzpomínky Věry Sosnarové	106

Vzpomínky Jiřího Zajíce na činnost skautů a aktivity tzv. skryté církve v době normalizace	111
DISKUZE: Pedagogická knihovna J. A. Komenského Magda JUNKOVÁ	116
REPORT: 11. sjezd českých historiků. Profesní setkání historiček a historiků ČR, Olomouc, 13.–15. 9. 2017 Magdaléna ŠUSTOVÁ	128
Výstava „Jsem Jehuda Bacon. Holocaust a poválečná doba očima izraelského malíře českého původu“ v Národním pedagogickém muzeu a knihovně J. A. Komenského Lenka LAJSKOVÁ a kol.	130
„Toho už jsme někde viděli.“ Zpráva o jedné originální a úspěšné výstavě Karel RÝDL	132
RECENZE: Pieter J. Goedhart – Jan C. Henneman – Hans van der Linde: Comenius en Naarden: Historische schets van het Comenius Museum en Mausoleum in Naarden. Komenský a Naarden: Nástin historie vzniku Muzea a Mauzolea J. A. Komenského v Naardenu Magdaléna ŠUSTOVÁ	135
Jan Šimek: Historie školních budov: od tereziánských reforem po současnost Růžena VÁŇOVÁ	137

RECENZE:

Pieter J. Goedhart – Jan C. Henneman – Hans van der Linde: Comenius en Naarden: Historische schets van het Comenius Museum en Mausoleum in Naarden. Komenský a Naarden: Nástin historie vzniku Muzea a Mauzolea J. A. Komenského v Naardenu

Amsterdam–Naarden 2017, 123 s., dvojjazyčné česko-nizozemské vydání. ISBN 978-90-6143-432-0.

Magdaléna ŠUSTOVÁ^a

^a Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského, Praha, Česká republika

Nová publikace nizozemských autorů o osudech Mauzolea a Muzea J. A. Komenského v Naardenu byla vydána u příležitosti 80. výročí Komenského mauzolea 8. května 2017 za finančního příspěvku Velvyslanectví ČR v Nizozemsku. V českém prostředí není osudům posledního útulku J. A. Komenského badateli věnována příliš velká pozornost, detailněji jej popisuje pouze série publikací z 20. a 30. let 20. století, kdy se Československo zasloužilo o vznik mauzolea v jeho dnešní podobě. Z novějších publikací je v češtině dostupná práce v Nizozemsku žijícího Vladimíra Hobrlanta „*Poslední útulek*“ (vydána v letech 1999 a 2014), v angličtině pak práce Davida Kipse „*The Comenius mausoleum*“ (asi 1997).

Navzdory názvu se kniha nevěnuje pouze dějinám muzea a mauzolea Učitele národů, ale shrnuje i jeho životní peripetie; pátrání po Komenského hrobu a osudy valonské kaple, v níž je pohřben. Další kapitoly jsou věnovány pietním aktům konaným u Komenského hrobu v letech 1892, 1920 a 1972 a využití odkazu slavného učitele komunistickým režimem v letech 1948–1989. Teprve pátá kapitola se věnuje osudům muzea a mauzolea, a to od jejich vzniku do současnosti, včetně podrobného popsání událostí z posledních let, kdy se v roce 2004 reálně uvažovalo o jejich uzavření. Nepříliš logicky působí šestá kapitola věnovaná spolupráci Československa, resp. České republiky, a Nizozemí na vládní úrovni, která mohla být včleněna do kapitoly předchozí. Závěrečný blok pak tvoří odpovědi na otázky o významu odkazu J. A. Komenského, které autoři položili jak českým, tak nizozemským politikům a komeniologům.

Problémem publikace je jednak její tematické členění (namísto vhodnějšího chronologického), které přispělo k faktografické roztříštěnosti textu; dále pak téměř úplná

absence poznámkového aparátu, kdy autoři používají velmi vágní citace, podle kterých je archivní materiál velmi obtížně dohledatelný, u elektronických zdrojů pak chybí datum stažení. Dalším značným negativem je fakt, že popisované události nejsou zařazeny do širšího kontextu, což bude zejména pro nizozemské čtenáře velkým handicapem. Zjevným problémem je i absence archivního materiálu uloženého v České republice (např. fond Ministerstva zahraničních věcí či Ministerstva školství), jenž je zastoupen pouze dokumenty z Archivu Kanceláře prezidenta republiky, a který by čtenáře seznámil s postojem československých/českých státních úřadů k celé problematice. Největším přínosem práce je tak v podstatě popis situace z let 2004–2017, kdy se fungování mauzolea a muzea značně zkvalitnilo (zde nezapomeňme podotknout, že převážnou část práce vykonávají dobrovolníci), avšak české veřejnosti tato skutečnost zůstala v podstatě utajená. Velkým zklamáním je kapitola o využívání osobnosti Komenského komunistickým režimem, neboť jestliže nese název *„Čeští komunisté a Komenský ve vlastní zemi: Komenský více než jen pedagog a myslitel“*, pak čtenář očekává např. rozbor filmových a televizních zpracování osudů velkého učitele, ale také popis intenzivního rozvoje československé komeniologie a jejího mezinárodního přesahu, případně zhodnocení role Zdeňka Nejedlého na poli rozvíjení Komenského odkazu. Zcela nepatříčně pak vzhledem k názvu kapitoly působí její závěr, který zmiňuje roli Komenského odkazu v osobním seznámení Jana Patočky a Václava Havla. Problematická je i obrazová příloha (12 černobílých i barevných fotografií a reprodukcí), kde výběr materiálu působí spíše nahodile než promyšleně, navíc se jedná spíše o soukromé než profesionálně pořízené fotografie.

Celá publikace zanechává velmi rozpačitý dojem, můžeme ji zařadit spíše mezi počiny nadšených amatérů než profesionálních historiků. Zůstává tak úkolem historiků a komeniologů vytvořit moderní, kvalitní monografii o místě posledního odpočinku Učitele národů, a to jak po stránce faktografické, tak i obrazové – dlouhodobě chybí kvalitní situační plánky místa, podrobná dokumentace umělecké výzdoby i novodobé antropologické zhodnocení Komenského ostatků.